

Inge H. Stangeland
Vikesdalslia 16a
4389 VIKESÅ
E-post: inge.stangeland@gmail.com

NVE-Konsesjonsavdelinga
Postboks 5091 Majorstua
0301 OSLO
E-post: nve@nve.no

Vikeså, 26. februar 2016

Uttale til søknad med konsekvensutredning for uttak av vann fra Storavatnet (Birkelandsvatnet) i Bjerkreim

Jeg viser til NVEs høring av IVAR IKS sin søknad med konsekvensutredning for uttak av vann fra Storavatnet (Birkelandsvatnet) til forsyning av innbyggere og næringsliv i 12 IVAR-kommuner på Nord-Jæren.

Som en samfunnsengasjert innbygger og utnevnt «bondevenn» av Bjerkreim Bondelag velger jeg å sende inn mine merknader til søknaden med konsekvensutredning. Fra mange års erfaring som rådmann, blant annet i Bjerkreim, har jeg god kjennskap til både problemstillinger knyttet til ulemper av inngrep i vassdrag og IVAR IKS med eierkommuner sitt ønske om uttak av vann fra Bjerkreimsvassdraget.

Bakgrunnen for IVAR IKS og selskapets eierkommuner sin søknad om uttak av vann fra Bjerkreimsvassdraget er omfattende lekkasjer i kommunenes ledningsnett, innlemmelse av et økende antall medlemskommuner og prioritering av egen vekst i innbyggertall og næringsliv framfor avsetting av vannkilder til forsyning av egne innbyggere. Innbyggere og næringsliv i IVAR-kommunene har landet laveste vannavgifter. Inntektsnivået for innbyggere og næringsliv er blant de aller høyeste i Norge. Flere av IVAR-kommunene er blant de rikeste i landet målt i inntekt per innbygger.

I søknaden stilles det opp et «kunstig» skille der IVAR IKS viser til lave lekkasjetall i eget nett, mens lekkasjene skjer i «kommunedelen» av nettet. Det hevdes at IVAR IKS ikke kan pålegge IVAR-kommunene å gjennomføre lekkasjetettinger for å redusere vannbehovet. På den andre side fremstilles det slik at det er IVAR IKS som søker om uttak av vann fra Bjerkreimsvassdraget og ikke IVAR-kommunene. Ergo har ikke IVAR-kommunene ansvar for de ulemper som påføres Bjerkreim. IVAR IKS har en selskapsform hvor medlemskommunene er solidarisk ansvarlig for selskapets virksomhet. En «pulverisering» av ansvarsforholdene i form av selskapsorganisering knyttet til lekkasjeproblematikk og ansvar for søknadens konsekvenser bør ikke aksepteres av NVE i konsesjonsbehandlingen. NVE må legge til grunn vurdering av hele vannkjeden fra vannkilden til vannuttaket hos sluttbruker, som om alle IVAR-kommunene inngikk i en kommune, IVAR-kommunen. Dette er vanlig i praksis for andre kommunale/offentlige vannverk.

Mangelfull konsekvensutredning og samfunnsanalyse

Plan- og bygningsloven har bestemmelser som må belyses og legges til grunn ved konsekvensutredninger og samfunnsanalyse for uttak av vann fra Bjerkreimsvassdraget:

§ 4-3. Samfunnssikkerhet og risiko- og sårbarhetsanalyse

Ved utarbeidelse av planer for utbygging skal planmyndigheten påse at risiko- og sårbarhetsanalyse gjennomføres for planområdet, eller selv foreta slik analyse. Analysen skal vise alle risiko- og sårbarhetsforhold som har betydning for om arealet er egnet til utbyggingsformål, og eventuelle endringer i slike forhold som følge av planlagt utbygging. Område med fare, risiko eller sårbarhet avmerkes i planen som hensynssone, jf. §§ 11-8 og 12-6. Planmyndigheten skal i arealplaner vedta slike bestemmelser om utbyggingen i sonen, herunder forbud, som er nødvendig for å avverge skade og tap.

§ 5-4. Myndighet til å fremme innsigelse til planforslag (første og andre ledd)

Berørt statlig og regionalt organ kan fremme innsigelse til forslag til kommuneplanens arealdel og reguleringsplan i spørsmål som er av nasjonal eller vesentlig regional betydning, eller som av andre grunner er av vesentlig betydning for vedkommende organs saksområde.

Andre kommuner kan fremme innsigelse mot forslag til slike planer i spørsmål som er av vesentlig betydning for kommunens innbyggere, for næringslivet eller natur- eller kulturmiljøet i kommunen, eller for kommunens egen virksomhet eller planlegging.

Paragraf 4-3 stiller krav til Bjerkreim kommune som vertskommune for vannkilden for Nord-Jæren både når det gjelder utredning av samfunnssikkerhet og regulering med bestemmelser som sikrer vannkilden. Paragraf 5-4 annet ledd vil innebære at alle IVAR-kommunene kan legge inn innsigelser til planer i Bjerkreim som får negative konsekvenser for vannkilder som forsyner deres innbyggere og næringsliv med vann. Regionale myndigheter vil kunne gjøre det samme. Innsigelser til kommunale planer vil innebære at Bjerkreim kommune ikke kan egengodkjenne arealdelen i kommuneplanen og reguleringsplaner. I praksis settes Bjerkreim under administrasjon av andre kommuner langt unna kommunen, dersom Storavatnet (Birkelandsvatnet) blir tatt til vannkilde for Nord-Jæren.

Kommuner med innsigelsesadgang vil også ha rettslig klageinteresse som gjør det mulig å påklage enkeltavgjørelser om nye tiltak i nedslagsfeltet som berører vannkilden.

Multiconsult har i sin oppstilling av krav i plan- og bygningsloven og annet aktuelt lovverk med mulige konsekvenser for de ulike alternativene utelatt bestemmelsene ovenfor både i beskrivelse av lovkrav og vurdering av lovkravenes konsekvenser for de ulike alternativene, Storavatnet og Store Myrvatn.

Det er nå på høring forslag til ny drikkevannsforskrift. Forslaget til § 4 i ny drikkevannsforskrift vil ved vedtakelse ha konsekvenser for vurdering av behandlingen av konsesjonssøknaden:

«Forurensning»

«Det er forbudt å forurense drikkevann. Forbudet omfatter alle aktiviteter, fra vanntilsigsområdet til tappepunktene, som kan medføre fare for at drikkevannet blir forurenset. Med aktiviteter menes også friluftsliv og annen utøvelse av allemannsretten.»

Ny bestemmelse i drikkevannsforskriften er ikke omtalt i søknaden, oppstilling av lovkrav; både nåværende og framtidige. Følgelig er heller ikke nye krav lagt til grunn for konsekvensvurdering av de ulike handlingsalternativene. Både IVAR IKS og Multiconsult

legger til grunn for søknaden og konsekvensvurderingene en forutsetning om at Mattilsynet ikke vil legge restriksjoner og klausulering på nedslagsfeltet til Storavatnet (Birkelandsvatnet). Forslaget til ny drikkevannsforskrift viser at dette premisset ikke uten videre kan legges til grunn for vurderingene. Store deler av konsekvensutredningene vil derfor være misvisende ved vurdering av framtidige konsekvenser for landbruk, stedegen næring, nye hus og hytter og friluftsliv.

Til 0-alternativet

Oversikter over lekkasjetall viser at IVAR-kommunene kan klare seg med dagens vannkilder i mange år framover, dersom lekkasjer tettes i nettet. Ved å stille krav i kommunene om bruk av vannbesparende teknologi i boliger og næringsliv vil det frigjøres vannkapasitet til framtidig befolkningsvekst. Det må stilles krav om resirkulering av prosessvann fra næringslivet og at næringsliv som ikke trenger drikkevannskvalitet til deler av sine prosesser må dekke vannbehovet fra alternative vannkilder, eksempelvis grunnvann og vassdrag i IVAR-kommunene. Det må settes restriksjoner for vannuttak til vanning, bilvask o.l. i tørkeperioder. IVAR IKS og IVAR-kommunene må pålegges å forsyne deler av IVAR-kommunene fra nordsiden av fjorden o.l.

Med landets laveste vanngbyrer er det fullt mulig å investere i ledningsoppgraderinger og ny teknologi. Dersom kommunene mot formodning anser at vanngbyrene blir for høye for abonnentene, er det ikke lovkrav som hindrer IVAR-kommunene å subsidiere vannforsyningen via kommunebudsjettene.

Vannressurslovens formål er «å sikre en samfunnsmessig forsvarlig bruk og forvaltning av vassdrag og grunnvann». Sløsing med vann fra verna vassdrag på grunn av store lekkasjer grunnet hensynet til lavest mulig gebyrer for vannabonentene er ikke samfunnsmessig forsvarlig bruk og forvaltning av vannressursene. Søknaden viser tydelig at denne strategien ikke er bærekraftig. Primært oppfordrer jeg NVE til å avslå IVAR IKS sin søknad med henvisning til at 0-alternativet er realistisk og gjennomførbart med færrest mulig konsekvenser for miljø, samfunnsutvikling, landbruk og verna vassdrag.

Til alternativ Storavatnet (Birkelandsvatnet)

I søknaden og konsekvensutredningen framstilles det som at kun noen få gardsbruk som grenser direkte til Storavatnet blir berørt av tiltaket. Dette er direkte misvisende. Nærmere 40 gardsbruk blir berørt i nedslagsfeltet, spesielt de gardsbrukene som ligger høyere i nedslagsfeltet enn vannkilden.

Storavatnet som vannkilde for Nord-Jæren vil og kan få negative konsekvenser for videre drift og utvikling av landbruket og bosetting i nedslagsfeltet. Det blir ikke gitt noen garanti for at Mattilsynet og andre offentlige myndighet ikke i fremtiden kan/vil innføre restriksjoner i nedslagsfeltet. Ved siden av nye krav til utredninger ved utvidelse av eksisterende tiltak og nye tiltak skapes det risiko og usikkerhet om framtidige restriksjoner som kan gå ut over lønnsomheten i landbruket. Investeringer i landbruket skal tilbakebetales over mange år. Dersom det ikke blir gjort nødvendige investeringer, kan det på sikt bli vanskelig å motivere neste generasjon til å ta over brukene og videreutvikle dem. Et livskraftig landbruk i nedslagsfeltet med mange husdyr på beite er en forutsetning for det unike, velpleide kulturlandskapet i Bjerkreim.

Endringer i klima og geopolitiske forhold kan føre til en høyere verdsettelse enn dagens av landbruksprodukter med tanke på landets selvforsyningsevne. Konsekvensanalysen tar ikke høyde for dette.

Bjerkreimsvassdraget har et stort uforløst potensial for videreutvikling av reiseliv med opplevelsesbaserte aktivitet utover laksefiske. Landbruket kan ha tilleggsnæringer knyttet til gårdsturisme, nye hyttefelt m.m. Fylkesvei 503 forbinder E39 med Byrkjedalstunet via

Gloppedalsura, som sammen med Byrkjedalstunet og Månåfossen er blant de mest besøkte turistattraksjonene i Rogaland. En framtidig tunnel mellom Espedal-Frafjord kan åpne opp en turistvei inn til Ryfylke og deres globalt kjente turistmål. En opprusting av fylkesvei 503 må derfor påregnes i løpet av de neste tiårene. Det er stor sannsynlighet for at næringsutvikling i nedslagsfeltet som kan bli skadelidende ved et uttak av vann fra Storavatnet. Framtidige muligheter for næringsutvikling og samfunnsutvikling, herunder bosetting, er i liten grad synliggjort i samfunnsanalysen som stort sett fokuserer på nåsituasjonen.

Samlet sett mener jeg at ulempene for kommunen, innbyggere, lokalt næringsliv, herunder landbruk, og friluftslivsinteresser er så store eller kan bli så store grunnet usikkerhet om fremtidige restriksjoner at NVE bør avslå søknaden om uttak av vann fra Storavatnet (Birkelandsvatnet). Spesielt når det foreligger andre, gode alternative løsninger.

Til alternativet Store Myrvatn

Store Myrvatn ligger øverst i vassdraget. Dette har betydning for sikkerheten til vannkilden mot forurensninger. Det er få, begrenset bosetting i form av hus og hytter langs vannet. Det går ingen større veier i området. Områdene har begrenset bruk fra landbruket, bortsett fra beiting i sesongen. Det er ikke planer om utvidelse bosetting i form av hytter. Vannet er regulert og har liten verdi som friluftsområde. Vannet ligger i IVAR-kommunen, Gjesdal. Det er rimelig at IVAR IKS søker løsninger som belaster egne kommuner med tanke på arealdisponering.

Det er problematisert at vannuttak vil gå utover produksjon av vannkraft og at Lyse Energi vil kreve dette kompensert årlig. Samtidig er det mulig å bygge nytt/nye kraftverk som utnytter fallet fra Store Myrvatn ned til Espeland. IVAR-kommunene er også de største eierne av Lyse Energi, dog er Bjerkreim en minoritetseier i Lyse Energi. Det bør være uproblematisk å inngå avtaler med Lyse Energi om kompensasjon som så må fordeles på vanngebyrene.

Det er lagt fram en beregning som viser at det er ulønnsomt å bygge et nytt kraftverk på Espeland. Denne beregningen må kvalitetssikres av NVE både når det gjelder investering og lønnsomhet. Det er lagt opp til 40 års levetid, men offentlige vannkraftkonsesjoner blir gitt som evigvarende. Det er lagt opp til store vanntunneler, men det finnes teknologi i Bjerkreims nabokommune med retningsstyrt fjellboring over lange avstander som burde vært vurdert. Nye utbyggingsløsninger kunne redusert både kostnader til bygging av kraftverket og store deponier av tunnelmasser. Forøvrig kunne slike tunnelmasser blitt brukt til utbedring av fv. 503 fra Veen til Gloppedalstunnelen eller fv. 503 langs Hofreiste framfor å legges i deponier. Disse veistrekingene er smale og rasutsatte. Slike forhold er ikke tatt med vurderingen av alternativet med kraftverk på Espeland.

Bjerkreimsvassdraget er det eneste verna vassdraget i landet hvor det er åpnet opp for bygging av kraftverk med installasjon inntil 3 MW. Kombinasjonen av vannuttak og vannkraftverk ville vært en fin løsning i et verna vassdrag.

Kostnadene med alternativet Store Myrvatn er høyere enn for Storavatnet, men samtidig må en slik konsesjon/investering vurderes for flere generasjoner framover. Det er mange til å dele merkostnaden på i IVAR-kommunene. Samlet sett mener jeg at ovennevnte forhold tilsier at NVE gir konsesjon til uttak av vann fra Store Myrvatn, dersom NVE ikke mener at 0-alternativet er det beste løsningsalternativet.

Avbøtende tiltak, dersom det blir gitt konsesjon til uttak av vann fra Storavatnet

Dersom NVE velger å gi konsesjon til uttak av vann fra Storavatnet (Birkelandsvatnet), mener jeg at det må legges inn flere avbøtende tiltak i konsesjonsvilkårene for å ivareta lokale næringsinteresser, kommunen som lokalsamfunn og friluftinteresser i Bjerkreimsvassdraget. IVAR IKS, deres medlemskommuner og abonnenter vil spare flere titalls millioner kroner årlig på at Storavatnet blir valgt som vannkilde, framfor Store Myrvatn eller økte kostnader til lekkasjetetting. Det er derfor naturlig og rettmessig at IVAR og deres medlemskommuner pålegges avbøtende tiltak for ulemper og framtidig risiko og usikkerhet knyttet til bruk av Storavatnet som vannkilde. Kravene om gjennomføring av avbøtende tiltak må rettes mot IVAR IKS, selskapets medlemskommuner og deres etterfølgere.

1) Dekking av økte kostnader til planlegging og konsekvensutredninger av nye tiltak:

Dersom Storavatnet blir tatt som vannkilde for 350.000-400.000 innbyggere og næringsliv, vil dette påføre Bjerkreim kommune, innbyggere og næringsliv økte kostnader til vurdering av vannkilden i forbindelse med kommuneplanlegging, spesielt kommuneplanens arealdel og reguleringsplaner, men også vurdering av nye større tiltak i nedslagsfeltet til Storavatnet. Grunneiere, spesielt knyttet til landbruk og stedegen næring, vil få økte krav til konsekvensutredninger ved forslag til utvidelse av eksisterende virksomhet eller ny virksomhet, enten dette gjelder landbruk eller nye hus og hytter. Selv enkle eksterne konsulentrapporter knyttet til mulig påvirkning av vannkilden vil koste 50.000-100.000,- kr eller mer. Det er urimelig at kommunen skal måtte bruke økonomiske og personellmessige ressurser til planlegging på grunn av vannkilden. Økte planleggingskostnader vil gå utover lovpålagte tjenester som helse, skole eller pleie- og omsorg. For den enkelte grunneier og tiltakshaver vil krav om kostbare utredninger i en søknadsprosess uten sikkerhet for innvilgelse av godkjenning av planen eller byggetiltaket, kunne bli en effektiv barriere mot utviklingstiltak i nedslagsfeltet. Planlegging av en opprusting av fv. 503 mellom Vikeså og Byrkjedal vil få lignende økte krav til planlegging og konsekvensutredninger av tiltaket med tilhørende kostnader.

Som følge av uttak av vann fra Storavatnet (Birkelandsvatnet) bør IVAR IKS og deres medlemskommuner i konsesjonsvilkårene pålegges å:

1 a) å dekke alle kostnader til kommunal planlegging, herunder konsekvensutredninger og utredningskrav i forbindelse med innsigelser og klager, som følge av uttak av vann fra Storavatnet (Birkelandsvatnet).

1 b) å dekke alle kostnader for grunneiere og private tiltakshavere til økte plankrav, herunder konsekvensutredninger og utredningskrav i forbindelse med innsigelser og klager, knyttet til planlegging og godkjenning av utvidelse av eksisterende eller nye tiltak innen til landbruk, stedegen næring, hus og hytter i nedbørsfeltet som følge av uttak av vann fra Storavatnet (Birkelandsvatnet).

1 c) å dekke alle ekstra/økte kostnader til planlegging og godkjenning, herunder konsekvensutredninger og utredningskrav i forbindelse med innsigelser og klager, knyttet til utbedring eller ny fylkesvei 503 mellom Vikeså og Byrkjedal fra Storavatnet.

2) Dekking av kostnader til økte/fordyrende tiltak ved utvidelse av eksisterende eller nye tiltak i nedslagsfeltet

Dersom IVAR IKS får konsesjon for uttak av vann fra Storavatnet, vil konsesjonen eventuelt i samvirke med foreslått ny bestemmelse i drikkevannsforskriften § 4 om forbud mot forurensning av drikkevann m.m., føre til at nye tiltak i nedslagsfeltet vil kunne bli avslått eller at det stilles utvidede krav og forutsetninger om utførelse og utforming av ekstra tiltak på grunn av uttaket av vann fra Storavatnet. Normalt vil tiltakshavere for tiltak etter at konsesjon er gitt til IVAR IKS bli belastet med kostnader til økte tiltak/tiltak som ellers ikke ville blitt krevd, med mindre dette blir regulert i vilkårene for konsesjonen til IVAR IKS. Fordyrende tiltak ved utvidelse eller ny næringsvirksomhet, nye hus og hytter m.m. kan føre til at tiltakene ikke blir realisert med negative konsekvenser for bosetting og samfunnsutvikling i nedslagsfeltet. Det er naturlig og rettmessig at IVAR IKS og deres medlemskommuner, som har store økonomiske fordeler med å få konsesjon for uttak av vann fra Storavatnet (Birkelandsvatnet), i konsesjonsvilkårene blir pålagt å dekke framtidige økte kostnader for tiltakshavere for nye tiltak i nedslagsområdet grunnet uttak av vann fra Storavatnet. Det samme forholdet gjelder eventuelle økte krav ved utbedring av eller ny fylkesvei 503 i gjennom nedslagsfeltet.

Som følge av uttak av vann fra Storavatnet (Birkelandsvatnet) bør IVAR IKS og deres medlemskommuner i konsesjonsvilkårene pålegges å:

2 a) dekke alle kostnader for grunneiere og private tiltakshavere til etablering og drift av økte/fordyrende krav til tiltak i nedslagsfeltet som skyldes uttak av vann fra Storavatnet (Birkelandsvatnet).

2 b) dekke alle ekstra kostnader knyttet til etablering, herunder anleggsarbeid, og drift av økte/fordyrende krav ved utbedring av eller ny fylkesvei 503 gjennom nedslagsfeltet som skyldes uttak av vann fra Storavatnet (Birkelandsvatnet).

3) Tilrettelegging for friluftsliv og fond for styrking av friluftsliv og stedegen næring i Bjerkreimsvassdraget

Storavatnet (Birkelandsvatnet) er et av de største vannene i Bjerkreim, som er stort nok for motorisert ferdsel med båt eller sjøfly, samt aktiviteter på isen i enkelte vintre. Storavatnet og øvrige deler av Bjerkreimsvassdraget gir rom for flotte naturopplevelser. Samtidig er det mulig å styrke mulighetene til ulike brukergrupper som ønsker å bedrive friluftsliv og utendørs aktiviteter. Satsing på friluftsliv og utendørs aktiviteter kan også danne grunnlag for reiseliv, gårdsturisme m.m. I konsesjonssøknaden om uttak av vann fra Storavatnet er det ikke lagt opp til klausulering av friluftslivsaktiviteter grunnet vannuttaket. Samtidig er det i forslaget til ny drikkevannsforskrift lagt inn hjemler til å forby eller regulere friluftslivet rundt vannkilder.

IVAR IKS har i dag klausulert områdene for kildene Stølsvatn og Romsvatn. Det er ikke lov med husdyrdrift i området. IVAR har hatt ønske om å jakte ned hjorteviltet i området. Det er forbud mot bading og telting. Det er forbud mot hund og hest, selv om hundeeier plukker opp hundens ekskrementer. Dette båndlegger muligheten for friluftsliv i en flott del av kommunen. IVARs nye renseanlegg skal kunne rense vann, tilsvarende råvann fra Themsen, uten at dette får konsekvenser for drikkevannskvaliteten. Det er urimelig om dagens klausulering av områdene rundt Stølsvatn og Romsvatn opprettholdes med tanke på utøvelse av friluftsliv i området.

Dersom IVAR IKS og selskapets medlemskommuner får konsesjon for uttak av vann fra Storavatnet fremfor Store Myrvatn eller lekkasjetetting vil abonnentene spare flere titalls millioner kroner årlig i reduserte finanskostnader og kompensasjon til Lyse Energi. Samtidig vil innbyggere i nedslagsfeltet og Bjerkreim og ikke minst lokale næringsinteresser få

ulemper i form av usikkerhet og risiko for framtidige restriksjoner og begrensninger som hindrer en langsiktig og god samfunnsutvikling i området. Det er derfor naturlig og rettmessig at IVAR IKS og selskapets medlemskommuner kompenserer lokalsamfunnet i form av et fond til styrking av friluftslivsinteresser i og langs Bjerkreimsvassdraget og næringsutvikling i nedslagsfeltet til Storavatnet.

Som følge av uttak av vann fra Storavatnet (Birkelandsvatnet) bør IVAR IKS og deres medlemskommuner i konsesjonsvilkårene pålegges å:

3 a) Stølsvatn og Romsvatn

- Ta ut klausuleringsforbudet mot hund og hest, bading og telting rundt Stølsvatn og Romsvatn. Ordinære båndtvangsbestemmelser gjelder i området.
- Etablere og drifte skilting og merking av turstier/turveier i områdene rundt Stølsvatn og Romsvatn.
- Etablere og drifte minst to gapahuker med bålplasser og renovasjonsordning i området.
- Etablere og drifte sanitærløsning/toalett ved Stølsvatn for brukere av turområdene.
- Etablere og vedlikeholde adkomstvei og parkeringsplass for allmenheten ved Stølsvatn.

IVAR IKS og deres medlemskommuner dekker alle kostnader til grunnerverv/grunneieravtaler og godkjenning av planer og tiltak knyttet til ovennevnte.

3 b) Storavatnet (Birkelandsvatnet)

- Etablere og drifte to offentlige badeplasser, en i hver ende av vannet, med sanitærløsning/toalett og renovasjonsordning. Nødvendig adkomst og parkering for allmenheten må tilrettelegges.
- Etablere og drifte to utsettingsramper for båt, en i hver ende av vannet.
- Etablere og drifte to «kanobrygger», en i hver ende av vannet, med tanke på blant annet mennesker med nedsatt funksjonsevne.
- Etablere og drifte flytebrygge/brygge/kai på Espeland/Heimstadnes som kan benyttes av sjøfly og større fartøy.
- Etablere og drifte skilting og merking av turstier/turveier rundt vannet.
- Etablere og drifte minst to gapahuker med bålplasser og renovasjonsordning på egnede steder rundt vannet.

IVAR IKS og deres medlemskommuner dekker alle kostnader til grunnerverv/grunneieravtaler og godkjenning av planer og tiltak knyttet til ovennevnte.

Tiltakene under 3 a) og 3 b) skal spesielt tilrettelegges for barn og unge og mennesker med nedsatt funksjonsevne.

3 c) Fond for friluftsliv i/langs Bjerkreimsvassdraget og næringsfond for virksomhet i nedslagsfeltet

- avsette årlig kr. 12,- per innbygger i IVAR-kommuner som mottar vann fra Storavatnet (Birkelandsvatnet) til et fond for styrking av friluftslivsinteresser i/langs Bjerkreimsvassdraget og næringsvirksomhet i nedslagsfeltet for Storavatnet (Birkelandsvatnet). Midler fra fondet kan brukes til tilrettelegging, drift av tiltak og aktiviteter som styrker mulighetene for friluftsliv for brukere i og langs vassdraget innenfor Bjerkreim kommunes nåværende grenser. Det skal spesielt legges vekt på tiltak og aktiviteter rettet mot barn og unge og mennesker med nedsatt funksjonsevne.

Inntil 1/3 av årlige avsetninger til fondet kan brukes til å dekke renter og avdrag til større investeringer. Det er adgang til å overføre ubrukte midler til kommende budsjettår. Inntil 1/3 av fondets avsetninger kan brukes til å støtte næringsutvikling i nedslagsfeltet til Storavatnet

(Birkelandsvatnet), spesielt landbruk, skogbruk og annen stedegegen næring, eksempelvis reiseliv/gårdsturisme.

Innbyggertall som legges grunn for årlig avsetning justeres årlig per 1/1 (SSB). Satsen for avsetning per innbygger justeres hvert femte år i tråd med konsumprisindeks (SSB). Årlig sats økes med 1 – en – krone per innbygger for hver innsigelse til Bjerkreim kommunes arealdel til kommuneplanen eller reguleringsplaner i nedslagsfeltet fra (IVAR IKS), IVARs medlemskommuner, fylkeskommunen/regionalt nivå, fylkesmannen, Mattilsynet eller NVE der innsigelsen er begrunnet med hensynet til uttaket av vann til vannforsyning i IVAR-kommunene. Dersom innsigelsen ikke tas til følge av overordnet myndighet, økes satsen ikke. Dersom offentlig myndighet med hjemmel i drikkevannsforskriften eller annet lovverk nedlegger restriksjoner på friluftsliv i nedslagsfeltet, dobles årlig sats per innbygger automatisk.

Kommunestyret i Bjerkreim fastsetter årlig budsjett for bruken av midler fra fondet for friluftsliv og næring. IVAR IKS, selskapets medlemskommuner, grunneier- og interesseorganisasjoner knyttet til Bjerkreimsvassdraget har rett til uttale seg om budsjettforslaget før kommunestyret fastsetter budsjettet. Bjerkreim kommune rapporterer årlig på bruken av midler fra fondet. Midler fra fondet holdes adskilt fra øvrige midler i kommunens budsjett og regnskap.

Aktuelle tiltak til styrking av friluftslivsinteresser i vassdraget kan være:

- Skilting og merking av turstier/turveier med tilhørende grunneieravtaler
- Utarbeiding av turkart
- Etablering og drift av sanitærløsning/toaletter på egnede steder langs vassdraget
- Etablering og drift av renovasjonsløsninger
- Etablering og drift av parkeringsplasser for allmenheten med grunneieravtaler
- Etablering og drift av fiskeplasser for mennesker med nedsatt funksjonsevne
- Etablering og drift av kryssinger av vassdraget for gående og syklist, eksempelvis bru fra Svelaodden til Holmen og reetablering av gangbru fra Holmen til Oremoen.

I beregningen av avsetning av midler til fondet er det brukt innbyggertall i IVAR-kommunene framfor et påslag per uttatt m³ vann. Innbyggertall er offentlige og etterprøvbare tall, mens det kan være vanskeligere å ha innsyn i målte m³ fra IVAR.

IVAR IKS og selskapets medlemskommuner må selvfølgelig beregne selvkost av avsetningen for å fordele den på alle sine abonnenter, både innbyggere og næringsliv.

Ekspropriasjon, «allmannastevning» og forhåndstiltredelse til arealer

IVAR IKS har søkt om tillatelse til ekspropriasjon med forhåndstiltredelse av arealer før det foreligger endelig konsesjon. Videre ber IVAR IKS om lov til bruk av «allmannastevning» av rettighetshavere i forbindelse med mulig ekspropriasjon.

Det foreligger her flere alternative løsninger med vidt forskjellige konsekvenser for lokalsamfunnet i Bjerkreim. Dersom det blir gitt konsesjon til uttak av vann fra Storavatnet (Birkelandsvatnet), vil en ekspropriasjonstillatelse og tillatelse til forhåndstiltredelse gjøre klageadgangen til overordnet myndighet illusorisk. IVAR har brukt 10 år på planlegging og undersøkelser av Storavatnet og områdene rundt. IVAR er en stor organisasjon med ressurser i «ryggen». Det bør derfor ikke være grunnlag for at selskapet skal få slippe lettvint unna med en «allmannastevning» denne gangen. Jeg ber om at NVE avslår tillatelse til ekspropriasjon, forhåndstiltredelse av arealer og «allmannastevning» før det foreligger en endelig konsesjon fra overordnet klagemyndighet.

Avslutning

IVAR IKS og deres medlemskommuner har i flere år planlagt for og visst om utfordringer med vannforsyning grunnet store lekkasjeproblemer og innlemmelse av et økende antall medlemskommuner før IVAR IKS hadde avklart tilgangen på vann. IVAR IKS og selskapets medlemskommuner har prioritert å ha landets laveste vanngbyrer framfor utskifting av vannledninger. IVAR-kommunene har valgt vekst framfor avsetning av egne arealer til vannkilder for egne innbyggere og næringsliv. IVAR IKS og IVAR-kommunenes løsning på deres problemer er å «ofre» Bjerkreim kommune og denne kommunens innbyggere og næringsliv.

Mange av de foreslåtte avbøtende tiltakene ovenfor burde for lenge siden vært foreslått av IVAR IKS og deres medlemskommuner selv og inngått i skriftlige, forpliktende avtaler med Bjerkreim kommune og berørte grunneiere og rettighetshavere i nedslagsfeltet. Ordførerne, politikere og innbyggere i store landbrukskommuner som Hå, Time, Klepp, Sola, Randaberg og Rennesøy ville aldri akseptert at 40 gårdsbruk i deres kommuner risikerte framtidige restriksjoner og ulemper som utfordrer deres eksistensgrunnlag på sikt. Tilsvarende ville ikke Stavanger kommune akseptert mulige restriksjoner på hele sitt landareal på grunn av at kommuner i Dalane skulle slippe «billig» unna. IVAR-kommunene ville i hvert fall krevd kompensasjon og avbøtende tiltak. De folkevalgte i IVAR-kommunene gjør seg bak IVAR IKS sitt steile og arrogante styre og administrasjon, som så langt har vært blottet for evne til å se og forstå den urett de ønsker å påføre innbyggere og næringsliv i Bjerkreim og i enda mindre grad vist vilje til å kompensere for uretten. Hensynet til billigst mulig vannforsyning til egne innbyggere og næringsliv med kaldt vann på varme sommerdager går foran alt annet !

IVAR IKS viser til at det ikke er vanlig å kompensere for vannuttak, men det finnes løsning med et miljøfond i Eikeren-vassdraget selv om dette er mangelfullt i denne sammenhengen. Når IVAR IKS annonserer på lokale kinoer og i aviser om billig og godt drikkevann, finansierer utstillinger om vann på Vitenfabrikken i Sandnes, deler ut gratis drikkeflasker og matbokser på «Gladmaten», støtter vannprosjekter i Afrika og bidrar ved «vannfestivaler», så kan IVAR IKS og deres medlemskommuner selvsagt også kompensere for ulemper de påfører ved uttak av vann fra Bjerkreim.

NVEs behandling av søknaden fra IVAR IKS med konsekvensutredning vil være en prøve for NVE om direktoratet klarer å utvise integritet, rettferdighet og mot framfor å gi etter for den største og sterkeste parten/-e i saken.

Hilsen

Inge H. Stangeland

Kopi:

Bjerkreim kommune
Bjerkreim Bondelag
Statens vegvesen – Region Vest

